

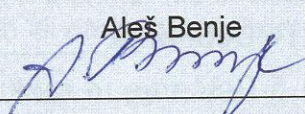
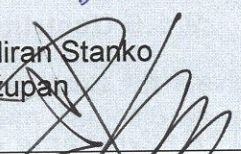

Številka: 842-5/2013 – O113

Datum: 23.04.2014

OCENA OGROŽENOSTI OB POJAVU POSEBNO NEVARNIH BOLEZNI ŽIVALI V OBČINI KRŠKO

Verzija 2.0

	ORGAN	ODGOVORNA OSEBA/PODPIS
SKRBNIK	Občina Krško	Aleš Benje
SPREJEL	Občina Krško	Mag. Miran Stanko župan

KAZALO

1	Uvod	3
2	Vrsta, oblika in značilnosti ogroženosti	3
3	Viri okuobe oziroma vzroki nastanka in zirjenja bolezni živali	3
4	Dejavniki, ki povečujejo verjetnost nastanka in zirjenja bolezni živali	4
5	Posebno nevarne bolezni živali	4
6	Pogostost pojavljanja posebno nevarnih bolezni živali	7
7	Možen potek in pričakovano zirjenje bolezni	7
8	Verjetnost nastanka verjetnih nesre	7
9	Veterinarski ukrepi za preprečevanje, zatiranje in izkoreninjenje posebno nevarnih bolezni živali	8
9.1	Veterinarski ukrepi	8
9.1.1	Zgodnje odkrivanje virov okuobe	8
9.1.2	Obveščanje o posebno nevarnih boleznih živali	8
9.1.3	Epizootiološka poizvedba	8
9.1.4	Cepljenje	8
9.1.5	Izločitev in razkuževanje, dezinfekcija ter deratizacija	8
9.1.6	Usmrtev okuženih, kontaminiranih oziroma mogočih nevarnih živali	9
10	Razvrščanje gospodarstev in občin v razrede ogroženosti zaradi pojava posebno nevarnih bolezni živali	9
10.1	Razvrščanje gospodarstev	10
10.2	Razvrstitev občin Krzko	10
11	Zaključek ocene ogroženosti	11
12	Razlaga okrajšav	12
13	Viri podatkov in vsebin za izdelavo ocene ogroženosti	12
14	Priloge	12

1 Uvod

Oceno ogroženosti ob pojavu posebno nevarnih bolezni živali v obini Krzko je izdelala Obina Krzko na osnovi Državne ocene ogroženosti ob pojavu posebno nevarnih bolezni živali (Uprava Republike Slovenije za živilo in rezevanje (URSZR), št. 842-5/2011-56-DGZR, z dne 20.11.2012) in Ocene ogroženosti ob pojavu posebno nevarnih bolezni živali v Posavju (Uprava Republike Slovenije za živilo in rezevanje, Izpostava Brežice), št. 842-40/2013-1-DGZR z dne 21.06.2013.

Pri izdelavi državne ocene ogroženosti je bilo upoštevano Navodilo o pripravi ocen ogroženosti (Uradni list RS, št. 39/95), Uredba o vsebini in izdelavi na ravni živila in rezevanje (Uradni list RS, št. 24/2012), Zakon o veterinarskih merilih skladnosti (Uradni list RS, št. 93/2005) in Pravilnik o boleznih živali (Uradni list RS, št. 81/2007 in 24/2010) v sodelovanju z Upravo RS za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin Slovenije (UVHVVR), kar je neposredno povzeto tudi v obinski oceni ogroženosti.

Ocena ogroženosti ob pojavu posebno nevarnih bolezni živali v obini Krzko je izdelana zaradi možnega izbruha posebno nevarnih bolezni pri živalih, pojava epizootij oziroma panzootij. Posredovana je bila poveljniku in članom župana CZ obine Krzko ter Farmi Ihan, PE Pristava pri Leskovcu.

2 Vrsta, oblika in značilnosti ogroženosti

Bolezni živali so bolezni, ki jih povzročajo biološki agensi in se neposredno oziroma posredno prenašajo z okužene oziroma bolne živali na zdravo, lahko pa tudi na ljudi (zoonoze). Med te bolezni spadajo zvečidelne bolezni z zelo različnimi simptomi, velikokrat specifičnimi glede na virulentnost povzročitelja (to je sposobnost povzročitelja, da povzroči bolezen). Značilnosti se lahko pojavijo kmalu po okužbi v nekaj dneh (na primer influenza), ali pa se bolezen razvija poasi, lahko tudi več mesecev ali let (na primer tuberkuloza). Med njimi so bolezni, ki so lokalizirane in zajamejo le določen organ ali pa so generalizirane in je prizadeto vse telo.

Bolezni živali se **glede na število obolelih** pojavljajo:

1. **sporadično** . zbolijo ena oziroma posamezna žival;
2. **v obliki izbruha** . omejen pojav bolezni, ki po času in kraju nastanka ter številu prizadetih živali presega običajno stanje na določenem omejenem območju ali pri skupini posameznikov;
3. **enzootsko (enzootija)** . bolezen se v različni jakosti stalno pojavlja na določenem območju in nima težnje po širjenju;
4. **epizootsko (epizootija)** . bolezen izbruhne pri večjem številu živali oziroma velikost prizadetega območja presega običajno stanje in predstavlja tveganje za večji del populacije živali ter je zato nujno takojšnje ukrepanje;
5. **panzootsko (panzootija)** . bolezen živali se hitro širi med živalmi na velikem območju in zajame več celin.

3 Viri okužbe oziroma vzroki nastanka in širjenja bolezni živali

Povzročitelji bolezni živali so: **virusi, bakterije, paraziti, glivice, plesni in prioni**.

Ločiti je potrebno med okužbo in boleznijo. **Okužba** je posledica stika dovzetne živali s povzročiteljem bolezni. Vir za večino okužb živali je druga žival, krma, gnoj, oprema, vektorji itn. **Bolezen** je le eden od možnih izidov okužbe, njen razvoj pa je odvisen tako od virulence povzročitelja kot tudi od dovzetnosti živali.

Nevarnost bolezni je, da se lahko pojavljajo množično in se zirijo v obliki izbruhov, epizootij oziroma panzootij.

4 Dejavniki, ki povečujejo verjetnost nastanka in širjenja bolezni živali

Pomembna dejavnika, ki poleg značilnosti povzročitelja vplivata na širjenje bolezni, sta **okolje** in **vedenje živali**.

Pogoji, ki so pomembni za nastanek bolezni in njihovo širjenje, so:

- prilagajanje in spremembe povzročiteljev,
- dovzetnost živali za okužbo,
- trgovanje z živalmi,
- podnebje, vreme in okoljske spremembe, kot so globalno segrevanje in posegi v naravo, ki vplivajo na širjenje nalezljivih bolezni na nova območja (na primer bolezen modrikastega jezika, afriška praznična kuga, kuga drobnice),
- mednarodna potovanja,
- turizem,
- nove tehnologije in industrija,
- naravne in druge nesreče,
- namerno širjenje bolezni živali (biološko orožje).

5 Posebno nevarne bolezni živali

Bolezni živali so razvrščene skladno s Pravilnikom o boleznih živali, v katerem je določeno tudi način poročanja in obveščanja glede na posamezen seznam bolezni. Najpomembnejše so bolezni iz Priloge 8 Pravilnika o boleznih živali, pri katerih se ob sumu na bolezen skliče Državno središče za nadzor bolezni (DSNB).

Bolezni imenujemo tudi **posebno nevarne bolezni živali**, ker so pomembne predvsem zaradi posledic izbruhov teh bolezni.

Posebno nevarne bolezni živali so naslednje:

- **slinavka in parkljevka**

je zelo nalezljiva virusna bolezen parkljarjev, predvsem goveda, ovac, koz, pražičev in tudi nekaterih vrst parkljaste divjadi (jelenjadi, srnjadi, divjih pražičev). Bolezen povzročata virus iz skupine Picorna virus, ki ima sedem podtipov. Najpomembnejši so O, A in C.

Visok pogin se lahko pojavi pri mladih živalih, predvsem jagnjetih in pujskih. Odrasle živali redko poginejo. Bolezen povzročata ogromno gospodarsko škodo, pri čemer ne gre toliko za neposredne izgube zaradi poginov kot za posredne (dolgotrajno in bistveno zmanjšano proizvodnjo mleka, zvrževanje, rojevanje nevitelnih telet, hujzanje). Bolezen je zelo pomembna ovira pri mednarodnem trgovanju z živalmi in njihovimi proizvodi.

- **vezikularni stomatitis**

je bolezen, ki jo povzročata virus. Poleg tega, da povzročata ekonomske izgube, je pomembna za diferencialno diagnostiko slinavke in parkljevke. Za bolezen so dovzetni konji, pražiči in govedo. Prenasa se z neposrednim in posrednim stikom prek okuženih živali, krme, opreme in drugim.

- **vezikularna bolezen pražičev**

je virusna bolezen, ki jo je klinično težko ločiti od slinavke in parkljevke in je zato pomembna za diferencialno diagnostiko. Bolezen povzročata virus iz družine *Picornaviridae* in se širi z neposrednim kontaktom med pražiči in posredno prek kontaminiranega fecesa, urina, opreme oziroma s krmljenjem s pomijami.

- **goveja kuga**

je zelo nalezljiva akutna virusna bolezen pre0vekovalcev in prazi ev. Povzro itelj spada med viruse iz dru0ine *Paramyxoviridae*. Bolezen se prenaza z neposrednim stikom med 0ivalmi, virusi pa so v izdihanem zraku, solzah, nosnem izcedku, slini, fecesu in urinu.

- **kuga drobnice**

je bolezen ovac in koz, ki je podobna goveji kugi. Virus, ki jo povzro a, je soroden virusu goveje kuge in spada v dru0ino *Paramyxoviridae*. Oku0ene 0ivali izlo ajo virus z izdihanim zrakom in vsemi izlo ki. Bolezen se prenaza z neposrednim stikom med 0ivalmi in se ziri na nova obmo ja s premiki oku0enih 0ivali.

- **plju na kuga govedi**

je akutna, subakutna ali kroni na bolezen govedi, ki jo povzro a *Mycoplasma mycoides* subsp. *mycoides* SC (bovini podtip). Govedo se oku0i z vdihavanjem oku0enih kapljic, nujen pa je tesen stik med 0ivalmi.

- **vozli asti dermatitis**

je generalizirano bolezen ko0e pri govedu, ki jo povzro a virus iz dru0ine *Poxviridae* in je soroden virusu osepnic ovac in koz. Bolezen mehani no prenazajo pikajo e muhe, komarji in drugi insekti; ta na in prenosa naj bi bil pomembnejzi od neposrednega stika med 0ivalmi. #irjenje oku0be je povezano predvsem s premiki govedi.

- **mrzlica doline Rift**

je akutna virusna bolezen, ki jo prenazajo komarji in v glavnem prizadene pre0vekovalce ter ljudi. Pri 0ivalih prenos bolezni brez vektorjev (komarjev) ni pomemben, medtem ko je pri ljudeh pomembna pot oku0be tudi pri ravnanju s tkivi, krvjo oziroma izlo ki oku0enih 0ivali ali v laboratoriju.

- **bolezen modrikastega jezika**

Gre za generalizirano bolezen ko0e pri govedu, ki jo povzro a virus iz dru0ine *Poxviridae* in je soroden virusu osepnic ovac in koz. Predvidoma bolezen mehani no prenazajo pikajo e muhe, komarji in drugi insekti; ta na in prenosa naj bi bil pomembnejzi od neposrednega stika med 0ivalmi. #irjenje oku0be je povezano predvsem s premiki govedi.

- **osepnice ovac in koz**

Osepnice ovac in osepnice koz sta zelo sorodni bolezni, ki ju povzro a virus iz dru0ine *Poxviridae*. Verjetno gre za isti virus, pri katerem je prizlo do prilagoditve na vrsto 0ivali. Bolezen se ziri po dihalni poti z neposrednim prenosom med 0ivalmi. Ker je virus precej stabilen, je pomemben vir oku0be tudi kontaminirano okolje. Oku0ene 0ivali izlo ajo virus z vsemi izlo ki in s krastami.

- **konjska kuga**

je akutna ali subakutna virusna bolezen enoprstih kopitarjev, ki jo prenazajo insekti. Bolezen povzro a virus RNK, ki spada v dru0ino Reoviridae. Najbolj dovzetni so konji in mule. Smrtnost pri konjih je lahko do 95-odstotna, pri mulah pa od 50- do 70-odstotna. Osli so manj dovzetni za bolezen.

- **afri#ka pra#i ja kuga**

je bolezen doma ih in divjih prazi ev. Za akutno obliko bolezni so zna ilni visoka telesna temperatura, krvavitve po ko0i in sluznicah ter visok pogin 0ivali. Mehki klopi iz rodu *Ornithodoros*, posebno *O. moubata* in *O. erraticus*, so rezervoar virusa v naravi. V klopih se lahko virus uspešno razmno0uje in prenaza z oku0enega na neoku0enega prazi a. Za virus so

dovzetni samo doma i in divji prazi i. Evropski divji prazi je na virus prav tako ob utljiv kot doma i prazi . Virus se najpogosteje prenaša ob stiku oku0ene 0ivali z neoku0eno. Tudi vsi proizvodi in stranski proizvodi iz oku0enih prazi ev so mo0en vir infekcije, zlasti kot krma za prazi e (pomije). Mehani en prenos je mo0en z obleko, obutvijo in instrumenti ter tudi s prevoznimi sredstvi (letalski, ladijski promet). Bolezen je zelo podobna klasi ni prazi ji kugi.

- **klasi na praji ja kuga**

povzro a jo virus, ki spada med pestivirusse iz dru0ine *Flaviviridae*. Med boleznijo prazi i izlo ajo virus z vsemi izlo ki, zlasti s slino, urinom in fecesom. Razli ni sevi virusa se zirijo razli no hitro. Praviloma se bolj virulentni sevi zirijo hitreje in povzro ajo vizjo obolevnost. Smrtnost lahko dose0e 90 odstotkov. Virus se med rejami ziri na razli ne na ine: nakup prazi ev v inkubaciji ali trajno oku0enih, prenos s prazi jim mesom in izdelki ter pomijami. Bolezen lahko prenašajo tudi ljudje, predvsem kmetje in veterinarji, z obutvijo, obleko ter instrumenti. Mo0en je prenos s krvosesi in insekti in vetrom, vendar je ta na in prenosa virusa manj pogost. Tudi divji prazi i so mo0en vir infekcije za doma e prazi e.

- **aviarna influenza**

povzro ajo jo virusi influence tipa A, ki spadajo v dru0ino *Orthomyxoviridae*. Znotraj te dru0ine poznamo tri tipe virusov: A, B in C, vendar le virusi tipa A oku0ijo ptice. Glede na njihovo virulentnost jih razvrz amo v dve skupini:

- zelo virulentni virusi, ki povzro ajo visoko patogeno aviarno influenco (HPAI) in
- nizko virulentni virusi, ki povzro ajo nizko patogeno aviarno influenco (LPAI).

Oku0ene 0ivali izlo ajo virus prek nosnic, ustne oziroma kljunske votline, konjunktiv in kloake. Inficirane 0ivali lahko izlo ajo virus, ze preden ka0ejo klini na znamenja boleznii oziroma v primeru oku0be vodne perutnine tudi, kadar so le klicenosci. Virus se tako prenaša z direktnim kontaktom med dovzetnimi vrstami ali pa prek kontaminiranih površin oziroma hrane. Ker je virus HPAI tudi v drugih organih oziroma tkivih, so lahko trupla poginulih ptic ob kanibalizmu in predatorstvu pomemben vir oku0be. Vertikalni prenos je mogo le v primeru kontaminacije jaj ne lupine in jaj ne vsebine. eprav so prosto0ive e ptice rezervoar virusov AI, imajo manjšo vlogo pri prenosu HPAI na doma o perutnino. Veljavna teorija je, da prosto0ive e ptice prenesejo na doma o perutnino nizko patogene seve, ki lahko postanejo bolj ali zelo patogeni in tako povzro ijo HPAI. Pomemben dejavnik pri prenosu HPAI-virusov je lovek, saj lahko z nepazljivostjo oziroma zaradi nevednosti razziri virus 0e s svojimi obleko, evlji, opremo, krmo ali vozili. Obi ajno se virus ziri med osebkii istih ali sorodnih vrst, kot je znano pa je prenos virusa mogo tudi s ptic na sesalce in tudi na ljudi ali obratno.

- **atipi na kokoyja kuga**

je zelo nalezljiva virusna bolezen perutnine in ptic. Povzro itelji so aviarni paramiksovirusi serotipa1 (APMV-1). Bolezen se najpogosteje ziri s premiki 0ivih ptic (prosto0ive e ptice, ptice v kletkah, tekmovalni golobi, nakup perutnine), z ljudmi in opremo, s perutninskimi proizvodi, s kontaminirano krmo in vodo, prek drugih 0ivalskih vrst, ki same ne zbolijo, z vetrom in ob cepljenju (kontaminacija cepiv, instrumentov za cepljenje, nepopolna inaktivacija vakcin). Mo0nost horizontalnega prenosa oku0be je izredno visoka. Vertikalni prenos je mogo le ob kontaminaciji jaj ne lupine in jaj ne vsebine. Oku0ene 0ivali lahko zirijo virus, preden ka0ejo klini ne znake boleznii. Oku0ijo se lahko tudi cepljene 0ivali, ki klini no ne zbolijo, vendar virus izlo ajo. Med boleznijo izlo ajo 0ivali virus z vsemi izlo ki, zlasti kapljii no in s fecesom. Bolezen lahko prenašajo tudi ljudje, predvsem kmetje in veterinarji, z obutvijo, obleko in instrumenti.

Poleg poginov 0ivali in izgube proizvodnje, ki prizadenejo oku0ena gospodarstva, so pomembne posredne izgube (gospodarska zkoda), ki so posledica ukrepov na oku0enih ter ogro0enih obmo jih in nevarnost prenosa na ljudi.

Skladno z Zakonom o veterinarskih merilih skladnosti je imetnik živali dolžan vsak sum bolezni sporočiti veterinarski organizaciji. Veterinarska organizacija mora sum bolezni potrditi ali ovreči in v primeru potrditve suma izvesti predpisane ukrepe.

Če gre za sum na posebno nevarno bolezen živali, mora pristojna veterinarska organizacija takoj po telefonu (in telefaksu oziroma elektronski pošti) to sporočiti na glavni urad UVHVVR.

Za posebne nevarne bolezni UVHVVR pripraviti na rdeče ukrepe ob pojavu bolezni. Na rdeče ukrepe določa postopke in ukrepe ob pojavu bolezni, shemo delovanja služb, opremo, sredstva, osebje, ki sodeluje ob izvajanju ukrepov, in drugo.

Na rdeče ukrepe so objavljeni na spletni strani UVHVVR, izdelani pa so za naslednje bolezni: slinavka in parkljevka, bolezen modrikastega jezika, klasi na prazijah kuga, aviarna influenza, atipična kokozja kuga in afriška prazijah kuga.

Glede na pridobljene podatke o zveščenju živali v obini Krzko lahko pričakujemo pojav posebno nevarnih bolezni pri govedu, prazijah in drobnici, zaradi razširjenosti perjadijah pa obstaja nevarnost zirjenjaj bolezni tudi pri teh živalijah.

6 Pogostost pojavljanja posebno nevarnih bolezni živali

V Sloveniji so bile z ukrepi zdravstvenega varstva živali v preteklosti zatrite oziroma uspešno nadzorovane bolezni živali, ki bi lahko povzročile veljo gospodarsko škodo in bile nevarne tudi za zdravje ljudi, saj je bil izveden uspešen sistem nadzora ter izvajanja predpisanih ukrepov.

V obini Krzko v preteklosti nismo beležili pojava posebno nevarnih bolezni živali v veljem obsegu.

Spremljanje stanjaj glede zoonoz pri živalijah, v živalijah in pri ljudeh od leta 2005 spremljajo pristojni organi (UVHVVR, IVZ, ZIRS), ki izvajajo monitoring zoonoz, podatki pa so dostopni na spletni strani UVHVVR. Po podatkih UVHVVR je bilo pri ljudeh v letih od 2007 do 2011 največ pojavov kampilobakterioze ter salmoneloznih infekcij.

7 Možej potek in pričakovano širjenje bolezni

Glede na epizootiolozko situacijo lahko v Sloveniji in Posavju, s tem pa tudi v obini Krzko, pričakujemo pojav tistih bolezni, ki se v zadnjem obdobju pojavljajjo v EU oziroma bližnjih državah.

To je zlasti bolezen modrikastega jezika, ki je razširjena v veljini držav članic, ki jo je zaradi na inaj prenosa preko krvosesi nih muzic težje omejiti. Nevarnost predstavljajjo tudi klasi na prazijah kuga, aviarna influenza, afriška prazijah kuga, slinavka in parkljevka ter kuga drobnice.

Tveganje za vnos bolezni predstavljajjo trgovanje in uvoz živali in proizvodov (neposredna bližina meje z Republiko Hrvazko), mednarodna potovanja in turizem (mesni in mlečni izdelki, obutev) ter gibanje prostoživalij živali.

8 Verjetnost nastanka verižnih nesre

Ob izrednem odstranjevanju trupel živali (sežig, zakop) pri pojavu posebno nevarnih bolezni živali je ob upoztevanju veljavni h predpisov verjetnost nastanka verižne nesre zelo majhna.

9 Veterinarski ukrepi za preprečevanje, zatiranje in izkoreninjenje posebno nevarnih boleznih živali

Obvezanje in ukrepanje ob sumu ali pojavu bolezni živali določajo Zakon o veterinarskih merilih skladnosti, Pravilnik o boleznih živali ter pravilniki, ki določajo ukrepe ob sumu ali pojavu določenih boleznih (posebno nevarnih in drugih).

Ob pojavu posebno nevarnih boleznih živali v obini Krzko se bodo izvajali ukrepi za preprečevanje, zatiranje in izkoreninjenje teh boleznih, hkrati pa tudi ukrepi in naloge za zaznavo, rezevanje in pomoč.

Odrejanje veterinarskih ukrepov in nadzor nad njihovim izvajanjem opravlja UVHVVR, izvajajo pa jih uradni veterinarji UVHVVR, veterinarske organizacije in Nacionalni veterinarski inštitut. Na območju Posavja je za odrejanje in nadzor pristojna UVHVVR, OU Novo mesto.

9.1 Veterinarski ukrepi

9.1.1 Zgodnje odkrivanje virov okužbe

Vsak, ki posumi na bolezen živali, mora takoj obvestiti veterinarsko organizacijo, ki na podlagi anamneze, kliničnega pregleda oziroma epizootioloških razmer določijo in predpisane ukrepe.

9.1.2 Obveščanje o posebno nevarnih boleznih živali

Veterinar takoj ob sumu na posebno nevarno bolezen živali to sporočijo na glavni urad UVHVVR in s pisnim navodilom imetniku živali določijo ukrepe za preprečevanje oziroma zmanjšanje možnosti zirjenja bolezni.

9.1.3 Epizootiološka poizvedba

Z epizootiološko poizvedbo lahko ugotovimo možen vir okužbe in poti vnosa oziroma zirjenja bolezni. Na podlagi rezultatov epizootiološke poizvedbe lahko UVHVVR določijo dodatne ukrepe.

9.1.4 Cepljenje

S cepljenjem zmanjšamo dovzetnost vrste živali proti boleznim. Na območju je preventivno cepljenje proti posebno nevarnim boleznim živali prepovedano.

Dovoljeno je le v primerih, ki jih za posamezno bolezen določajo pravilniki. V večini primerov gre za cepljenje v nujnih primerih (hitro zirjenje bolezni v državi, velika nevarnost za vnos iz drugih držav), lahko pa se izvaja tudi preventivno cepljenje, s katerim zmanjšamo populacijo pred pojavom bolezni.

V Sloveniji se takšno cepljenje izvaja le proti atipični kokozji kugi, izvajajo pa ga veterinarske organizacije s koncesijo.

9.1.5 Izločevanje in razkuževanje, dezinfekcija ter deratizacija

Razkuževanje je odstranitev in uničenje povzročiteljev bolezni s predmetov, snovi (iztrebki, gnoj, krma idr.) ter okolja. Obvezno je razkuževanje izločenih predmetov in prostorov, kjer je bila žival, ki je zbolela za eno od posebno nevarnih boleznih živali, saj obstaja neposredna nevarnost za zirjenje bolezni. Preden se izvede učinkovito razkuževanje, je treba opremo in prostore dobro očistiti.

Dezinfekcija je zatiranje in uničenje mršev (insektov). Obvezna je dezinfekcija predmetov, prostorov in okolice, kadar je prenašalec posebno nevarne bolezni živali mršev (komarji, krvosesne mušice, klopi ipd.). Dezinfekcija se izvaja tudi, ko lahko mršev bolezen prenaša mehansko.

Deratizacija je zatiranje podgan, mizi in drugih zkodljivih glodavcev, ki se periodi no izvaja kot preventivni ukrep. Ob pojavu posebno nevarnih bolezni živali se pogosteje izvaja zaradi nevarnosti mehanskega raznašanja povzročiteljev bolezni.

9.1.6 Usmrtilcev okuženih, kontaminiranih oziroma morebiti nevarnih živali

Ta ukrep sodi k ukrepom za preprečevanje zirjenja bolezni.

Okužene, kontaminirane oziroma morebiti nevarne in poginule živali je treba čim prej neškodljivo odstraniti. Za neškodljivo odstranjevanje živalskih trupel so odgovorni izvajalci gospodarske javne službe za ravnanje z živalskimi stranskimi proizvodi v skladu s predpisi, ki urejajo varovanje okolja.

Koncesijo za opravljanje te dejavnosti ima v Sloveniji le podjetje KOTO d.d. z dnevno kapaciteto 250 ton. V primeru, da bi količina trupel presežala zmogljivosti obrata, bi se bilo potrebno odločiti za druge načine odstranitve trupel, npr. zakop, pri čemer bi potrebovali ustrezno mehanizacijo (delovni stroji za izkopavanje jam in prevoz trupel), osebje, usposobljeno za ravnanje s stroji, sredstva za razkuževanje trupel (na primer apno), delovne stroje in osebje.

Ob pojavu aviarne influence je treba za posebno paziti osebje, ki sodeluje pri izvajanju ukrepov, saj se ljudje lahko okužijo z virusom aviarne influence in zbolijo.

Med nalezljive bolezni spada tudi bolezen razirjenega jezika, ki jo prenašajo krvosesne mušice. Glede na to, da je bolezen razširjena po skoraj vsej EU in se kot preventivni ukrep uporablja cepljenje, se tudi drugi ukrepi za preprečevanje zirjenja te bolezni razlikujejo od ukrepov pri drugih boleznih. Poleg tega pa se za živali uporabljajo repelenti in insekticidi.

Za učinkovito izvedbo ukrepa v obini Krzko je potrebno predhodno pridobiti podatke o ustreznih lokacijah za pokop okuženih živali ter podatke o mehanizaciji in usposobljenem osebju za izvedbo ukrepa.

10 Razvrstitev gospodarstev in občin v razrede ogroženosti zaradi pojava posebno nevarnih bolezni živali

Razvrstitev obine Krzko je izdelana na podlagi podatkov o zvevilih govedih, drobnice, pražičev in perutnine (vir Ministrstvo za kmetijstvo in okolje ter UVHVVR, stanje junij 2011, povzeto po Državni oceni ogroženosti).

Gospodarstva in občine so razvrstene v posamezne razrede ogroženosti na podlagi zvevila ali deleža živali. Veje zvevilo živali na nekem območju na celotni pomeni veje tveganje za izbruh in zirjenje bolezni.

Gospodarstva in občine so na podlagi zvevila živali razvrstene v pet razredov ogroženosti.

Razred ogroženosti	Stopnja ogroženosti
1	Majhna
2	Srednja
3	Velika
4	Zelo velika 1
5	Zelo velika 2

Preglednica 1: Razredi in stopnje ogroženosti, v katera se uvrščajo nosilci nalezljivosti

Meja med drugim in tretjim razredom ogroženosti pri gospodarstvih je postavljena pri 400 glavah govedih, 2400 glavah drobnice, pri 2000 pražičih in pri 80.000 živalih perutnine.

10.1 Razvrstitev anje gospodarstev

Kriteriji za uvrstitev gospodarstev v razrede ogroženosti:

Vrsta živali in ztevilo	1. razred ogroženosti	2. razred ogroženosti	3. razred ogroženosti	4. razred ogroženosti	5. razred ogroženosti
Govedo	do 150	nad 150 do 400	nad 400 do 1200	nad 1200 do 3600	nad 3600
Prasi	do 1000	nad 1000 do 2000	nad 2000 do 6000	nad 6000 do 18.000	nad 18.000
Drobnica	do 1200	nad 1200 do 2400	nad 2400 do 7200	nad 7200 do 21.600	nad 21.600
Perutnina	do 40.000	nad 40.000 do 80.000	nad 80.000 do 240.000	nad 240.000 do 720.000	nad 720.000

Preglednica 2: Število živali kot merilo za razvrstitev gospodarstev v razrede ogroženosti

V obini Krzko imamo **eno gospodarstvo**, ki sodi v tretji ali višji razred ogroženosti:

Vrsta živali	ztevilo gospodarstev v 3. razredu ogroženosti	ztevilo gospodarstev v 4. razredu ogroženosti	ztevilo gospodarstev v 5. razredu ogroženosti
Govedo	0	0	0
Prasi	0	1 Ě Krýko (Farma Ihan, PE Pristava pri Leskovcu)	0
Drobnica	0	0	0
Perutnina	0	0	0
SKUPAJ	0	1	0

Preglednica 3: Razvrstitev gospodarstev v obini Krzko, uvrstitev v tretji ali višji razred ogroženosti

10.2 Razvrstitev obine Krýko

Razvrstitev obine v enega od petih razredov ogroženosti je izvedeno posamično po vrstah živali (govedo, prasi, drobnica in perutnina) in skupno, kjer so upoštevani spodnji kriteriji. Podatki o ztevilu posameznih vrst živali v obini so razvidni iz preglednic v prilogi.

Vrsta živali in ztevilo	1. razred ogroženosti	2. razred ogroženosti	3. razred ogroženosti	4. razred ogroženosti	5. razred ogroženosti
Govedo	do 1100	nad 1100 do 2200	nad 2200 do 6600	nad 6600 do 19.800	nad 19.800
Prasi	do 850	nad 850 do 1700	nad 1700 do 5100	nad 5100 do 15.300	nad 15.300
Drobnica	do 370	nad 370 do 750	nad 750 do 2250	nad 2250 do 6750	nad 6750
Perutnina	do 16.000	nad 16.000 do 33.000	nad 33.000 do 99.000	nad 99.000 do 297.000	nad 297.000

Preglednica 4: Število živali kot merilo za uvrstitev obine v razrede ogroženosti

Končna razvrstitev obine v razred ogroženosti upošteva **najvišjo** parcialno razvrstitev obine v razred ogroženosti po posameznih vrstah živali.

Ob ina Krzko je tako uvr#ena v naslednje razrede ogro#enosti:

Regija	Ob ina	govedo	prai i	drobnica	perutnina	Razred ogro#enosti ob ine
POSAVSKA	Krzko	3	5	4	1	5

Preglednica 5: Razvrstitev ob ine v razrede ogro#enosti po posameznih vrstah Oivali in skupno

Iz navedenega sledi, da je ob ina Krzko razvr#ena v peti (najvi#ji) razred ogro#enosti.

1. razred	2. razred	3. razred	4. razred	5. razred
Do 5 %	Nad 5. 10 %	Nad 10. 20 %	Nad 20. 30 %	Nad 30 %

Preglednica 6: Odstotek Oivali v regiji glede na skupno ztevilo Oivali RS kot merilo za uvr#anje regij v razrede ogro#enosti

11 Zaklju ek ocene ogro#enosti

Odsotnost bolezni pri Oivalih je klju na za zagotavljanje zdravja ljudi in Oivali ter varne hrane. Posledice pojava bolezni Oivali se ka#ejo kot izguba dohodka na ravni posameznika oziroma gospodarstva (pogini in usmrtnitve Oivali) ter na ravni ob ine in dr#ave (omejitve pri trgovanju oziroma izvozu, pomanjkanje surovin za industrijo, omejen turizem idr.).

Poleg bolezni, ki jih #e poznamo, se pojavljajo nove oziroma se stare pojavljajo v spremenjeni obliki. Zaradi spremenjenih podnebnih razmer in prilagoditve povzro iteljv se stare bolezni zirijo na obmo #ja, kjer jih v preteklosti ni bilo zaznati.

Zaradi obse#nega prometa z Oivalmi in njihovimi proizvodi, sprememb v okolju, velikih koncentracij Oivali na dolo enih obmo jih ter drugih dejavnikov predstavljajo posebno nevarne bolezni Oivali gro#njo tudi za zdravje Oivali v ob ini Krzko. Z ob inskim na rtom zaz ite in rezevanja je potrebno pripraviti in na rtovati vse zaz itne ukrepe v primeru pojava posamezne posebno nevarne bolezni Oivali.

Zaz ita Oivali pred posebno nevarnimi boleznimi obsega sistem dru#benih, skupinskih in posami nih aktivnosti ter ukrepov za njihovo prepre evanje, obvladovanje in zatiranje ter odstranjevanje njihovih posledic.

Uspešno prepre evanje in obvladovanje posebno nevarnih bolezni Oivali temelji na u inkovitem sistemu spremljanja in usklajenega delovanja veterinarskih ter drugih slu#ob.

Najpomembnejze je **hitro in u inkovito ukrepanje** ob pojavu bolezni Oivali, ze posebno tistih, ki se pojavljajo kot epizootije.

Poleg delovanja veterinarskih slu#ob lahko sami imetniki Oivali veliko naredijo za prepre evanje vnosa in zirjenja bolezni Oivali, predvsem:

- z zagotavljanjem zdravstveno ustrezne krme in pitne vode za napajanje;
- z zagotavljanjem in vzdr#evanjem predpisanih higienskih razmer v objektih za rejo Oivali, v drugih prostorih ter napravah, kjer se zadr#ujejo Oivali;
- z zagotavljanjem higiene porodov in mol#e;
- z zagotavljanjem veterinarskega reda na javnih krajih, kjer se zbirajo Oivali, v prevoznih sredstvih za prevoz Oivali, proizvodov, surovin, Oivil, odpadkov in krme, v oborah in paznikih ter objektih za zbiranje in klanje Oivali, obdelavo, predelavo in skladiz enje surovin, proizvodov, Oivil, odpadkov in krme;
- z zagotavljanjem varnosti Oivil in veterinarskih pogojev za njihovo proizvodnjo in promet;
- s prepre evanjem vnazanja povzro iteljv bolezni v rejo Oivali;
- z izvajanjem veterinarskih ukrepov v rejah Oivali;

- z ravnanjem z Oivalskimi trupli in drugimi odpadki, odplakami, Oivalskim blatom in urinom na predpisan način;
- z zagotavljanjem preventivnega razkuževanja, dezinfekcije in deratizacije v objektih, na javnih površinah in v prevoznih sredstvih;
- z drugimi nujnimi ukrepi.

Zelo pomemben je učinkovit sistem za zgodnje odkrivanje bolezni in hitro ukrepanje na nacionalni ravni in v širšem evropskem prostoru.

12 Razlaga okrajšav

Razlaga okrajšav

CZ	Civilna zaščita
DSNB	Državno sredstvo za nadzor bolezni
EU	Evropska unija
HPAI	Visoko patogena aviarna influenza
IVZ	Institut RS za varovanje zdravja
LSNB	Lokalno sredstvo za nadzor bolezni
LPAI	Nizko patogena aviarna influenza
MKO	Ministrstvo za kmetijstvo in okolje
OU	Območni urad
RS	Republika Slovenija
ZIRS	Zdravstvena inspekcija Republike Slovenije
URSVHVVR	Uprava Republike Slovenije za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin
URSZR	Uprava Republike Slovenije za zaščito in rezevanje

13 Viri podatkov in vsebin za izdelavo ocene ogroženosti

- ó Podatki in spletna stran VURS: <http://www.vurs.si/>.
- ó Načrti ukrepov ob pojavu bolezni, http://www.vurs.gov.si/si/za_prebivalce_in_pravne_osebe/zdravje_zivali/nacrti_ukrepov/.
- ó Državna ocena ogroženosti ob pojavu posebno nevarnih bolezni živali (URSZR, ztev. 842-5/2011-56-DGZR, z dne 20.11.2012).
- ó Ocena ogroženosti ob pojavu posebno nevarnih bolezni živali v Posavju (URSZR, Izpostava Brežice, ztev. 842-40/2013-1-DGZR, z dne 21.06.2013).

14 Priloge

- ó Preglednice o ztevilu goveda, pražičev, drobnice in perutnine v obini Krzko za leto 2011 (povzeto po Državni oceni ogroženosti).

Opomba:

S 1.1.2013 se je VURS preimenoval v URSVHVVR.

Preglednice o številu goveda, praži ev, drobnice in perutnine v ob inih Krzko za leto 2011

1.

Regija	Ob ina	številu gospodarstev	številu goveda	Razred ogroženosti ob ine
POSAVSKA	Krzko	703	6543	3
		703	6543	

Preglednica 7: Podatki o številu goveda po ob inah, junij 2011. Vir podatkov: MKO.

2.

Regija	Ob ina	številu gospodarstev	številu praži ev	Razred ogroženosti ob ine
POSAVSKA	Krzko	575	16761	5
		575	16761	

Preglednica 8: Podatki o številu praži ev po ob inah, junij 2011. Vir podatkov: MKO.

3.

Regija	Ob ina	številu gospodarstev	številu drobnice	Razred ogroženosti ob ine
POSAVSKA	Krzko	142	2483	4
		142	2483	

Preglednica 9: Podatki o številu drobnice po ob inah, junij 2011. Vir podatkov: MKO.

4.

Regija	Ob ina	številu gospodarstev	številu perutnine	Razred ogroženosti ob ine
POSAVSKA	Krzko	658	9173	1
		658	9173	

Preglednica 10: Podatki o številu perutnine po ob inah leta 2011. Vir podatkov: UVHVVR.